

Museum in de kijker

Het Volkskundemuseum is dood. Leve het MAS!

Bart De Nil

Dit jaar is het een eeuw geleden dat in Antwerpen het Museum voor Folklore werd geopend. Het museum, in 1962 herdoopt tot Volkskundemuseum, werd uitgebouwd rond de volkskundige collectie van de dichter-graficus Max Elskamp. In haar bewogen geschiedenis slaagde het museum erin om ook een stevige wetenschappelijke reputatie op te bouwen doormiddel van publicaties, congressen en colloquia. Het Volkskundemuseum stond model voor hoe in de twintigste eeuw in Vlaanderen en Nederland werd omgegaan met volkskundige collecties. Wie denkt dat deze verjaardag de aanleiding is voor grootse feesten komt bedrogen uit. Het Volkskundemuseum zal immers ophouden te bestaan. Haar collectie zal samen met de collecties van het Nationaal Scheepvaartmuseum en van het Vleeshuis worden ondergebracht in het nieuwe Museum aan de Stroom, kortweg MAS. Momenteel wordt in de wijk het Eilandje, tussen Bonaparte- en Willemdok, gebouwd aan een museumtoren die, volgens de Antwerpenaren, haar gelijke niet zal kennen. De toren moet een architecturaal ijkpunt in de metropool worden.

De collectie van het Volkskundemuseum zal worden ingezet in dit nieuw en zeer ambitieus stadsproject. De programmateksten spreken van “een stedelijk museaal en cultureel platform”, “een tribune voor universele stedelijke tendensen”, “een debatcentrum voor de stad” en “een plaats van culturele biografie”. Wat dit in de praktijk allemaal betekent: Joost mag het weten. Maar gelukkig voor de zoekende mens werd, naar aanleiding van honderd jaar Volkskundemuseum, in het recent verschenen boek *De poppen aan het dansen. Honderd jaar Antwerps Volkskundemuseum. Nieuwe visies op erfgoed en musea* (Vantilt, 2007) een tipje van de sluier gelicht. Naast een geschiedenis van het Volkskundemuseum wordt in dit boek ondermeer gereflecteerd over hoe de volkskundige collectie “op een zinvolle manier” in het nieuwe museum kan worden ingezet. In het volgend nummer van Van Mensen en Dingen (2007/3) zal een uitgebreide recensie over deze publicatie verschijnen.

Er zal veel creativiteit nodig zijn om de ‘oude collectie’ van het Volkskundemuseum in te passen in de theoretische concepten over het MAS. Momenteel is er immers nog maar weinig geweten over de inhoudelijke invulling. In zijn bijdrage aan *De poppen aan het dansen* geeft Bert De Munk een voorzet: “*In principe blijft die verzameling*

afzonderlijk bestaan, maar de presentatie ervan gebeurt in de context van een geheel 'nieuw verhaal'. Terwijl de objecten en artefacten in het Volkskundemuseum aanvankelijk het verhaal vertelden van 'de geest van het volk' of het 'eigendommelijke' van de Vlaamse folklore uitbeelden, zullen ze in het MAS de geschiedenis van een stad helpen vertellen. Het ziet ernaar uit dat ze vooral terecht zullen komen in het luik 'dagelijks leven', waar ze de rituelen van wonen, werken en consumeren zullen illustreren." Buiten de eventuele toepassing van nieuwe technieken, zoals multimedia, ontwaar ik niets 'nieuw' aan deze benadering. Daarbij komt nog dat, achter de schermen, over de uiteindelijke invulling van het MAS nog flink wordt doorgeboomd. Zo gingen door middel van een opiniestuk in *De Standaard* van 23 mei historicus, verbonden aan het Centrum voor Stadsgeschiedenis van de Universiteit Antwerpen, in het verzet tegen het voorstel om de befaamde collectie pre-Columbiaanse kunst van Dora en Paul Janssen in het MAS binnen te halen. Een houding die tegengesteld is aan de benadering die Marc Jacobs in *De poppen aan het dansen* uiteenzet. Jacobs is van mening dat: *"Het scenario dat in jaren 1990 in Antwerpen circuleerde om de twee zusters, het Etnografisch museum en het Volkskundemuseum, te laten versmelten is spijtig genoeg afgevoerd. Het had die problematiek recht in de ogen kunnen kijken en de musea en de bijhorende blikken laten kruisen, botsen en ontmaskeren."* Kortom, het belooft voor de volkskundigen aan het Eilandje nog boeiend te worden.